

ВИТОКИ ФУТБОЛУ НА САМБІРЩИНІ: ПОЛЬСЬКІ ЧАСИ ...

¹КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж ім. І.Филипчака»

²КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж»

Анотація. У публікації представлено дослідження витоків розвитку футболу на Самбірщині за часів Польщі.

Annotation. In the article the beginnings of football in Sambir district of Poland are described.

Актуальність дослідження. Історія українського футболу зберігає немало напівзабутих сторінок. Дослідження історії Прикарпатського футболу, зокрема і витоків футболу на Самбірщині здійснювали науковці, письменники, кореспонденти Є. Попов, В. Каспаревич, О. Паук, Т. Пуньків, О. Скоцень, О. Леськів, І. Тиличко [1, 3-6]. Їхні відкриття слугували нам за базис для дослідження щодо історичних витоків зародження футболу у Самбірському краї [2].

Виклад основного матеріалу. Кілька сторіч в історії Самбірщини – це життя людей і війни, неодноразові зміни влади, переходи влади від одного окупанта до іншого, тисячі загиблих і репресованих людей, це кардинальна ломка світогляду людей, економічного устрою, ідеології і духовності, це розбудова, прогрес і занепад.

Рух футболу світом відбувався різними шляхами. На початку ХХ сторіччя у багатьох країнах Європи футбол вже набув популярності. На українських землях, що входили до складу Російської імперії, піонерами гри були іноземці, які працювали на підприємствах Одеси, Харкова, Києва. У Галичині (до 1918 р.) першими познайомились з футболом львів'яни. Перші футбольні клуби Галичини «Чарні» і «Лехія» з'явилися у 1903 році у двох школах Львова. Невдовзі футбольні команди були створені у інших навчальних закладах міста. Потім футбольні осередки виникли у більшості галицьких міст, де були гімназії – Самборі, Тернополі, Перемишлі, Станіславі, Стрию.

На теренах Самбора футбол (копаний м'яч) з'явився восени 1906 року. У межах сучасної Львівщини самбірчанів випередили лише мешканці Львова і Стрия. Якщо взяти ширше, у масштабі країни, то Самбір і тут серед лідерів, залишивши позаду низку великих промислових центрів сходу і півдня України. Першопрохідцями футболу у Самборі були учні Самбірської місцевої гімназії, які створили спортивний клуб (в історію він увійшов під назвою «Корона»), який мав виборне керівництво, бюджет, спортивний інвентар та інші обов'язкові атрибути. Перший офіційний матч в історії самбірського футболу відбувся 8 червня 1908 року [2, 3].

Ми продовжили власні дослідження. Нами поставлено **завдання дослідження** – розкрити витоки розвитку футболу у Самбірському краї за часів Польщі (1918–1939 рр.).

Для розв'язання завдання дослідження використовували такі **методи дослідження**: вивчення і теоретичний аналіз літературних джерел, аналіз і синтез, індукція і дедукція та історико-порівняльний метод.

Польські часи у Самборі – це період життя між двома світовими війнами. У Галичині тривав процес колонізації. Масово скорочувались українські школи, клуби, організації, створювалися польські політичні і громадські організації.

Найбільшим спортивним товариством у Самборі був клуб «Корона» (Korona). Учні місцевої гімназії заснували Студентський спортивний клуб (ССК), який невдовзі змінив назву на «Корона» (Korona), в якому грали у футбол (копаний м'яч) передусім місцеві абсолютні за духом поляки. Після Першої світової війни цей клуб постійно виступав у чемпіонаті Львівського окружного союзу футболу (ЛОСФ). У футбольних сезонах 1937-1938 рр. та 1938-1939 рр. клуб «Корона» брав участь у найвищому Галицькому дивізіоні – в Окружній лізі. Це було найвище досягнення для тогочасного футболу. Слід звернути увагу на те, що на початку тридцятих років до Самбора прибув військовий полк стрільців, який і допоміг коштами для існування футбольної команди. Окрім «Корони», у Самборі були ще організовані клуби, як правило, за національною чи фаховою ознакою. Декілька років існував єврейський клуб «Жидовські Клуб Спортови» ЖКС (ŻKS), який виступав у нижчих класах (лігах) футболу. У Самборі у різні «довоєнні» часи діяли інші польські клуби «Самборія» (Samboria), «Стшелєц» (Strzelec), «Млот» (Młot) та єврейська «Гасмонєя». Місцеві залізничники, об'єднані в організацію Колейове Пшиспосебєне Войскове (КПВ), побудували навіть спортивний футбольний стадіон.

Тридцять років пов'язані з виходом польської економіки з кризи, покращенням життя і майнового стану людей, зміною їх світогляду. Фізкультура і спорт, зокрема – футбол, перестали бути справою заможних верств населення. У рядах прихильників фізкультури і спорту все більшу частку почала займати учнівська, робітнича і селянська молодь. Важливу роль у пропаганді здорового способу життя відігравали різноманітні просвітницькі структури, громадські і політичні організації – польські, українські та європейські.

У 1927 році був створений Державний комітет військової підготовки і фізичного виховання. Відповідні структури невдовзі з'явилися у кожному воеводстві, повіті і великому місті. Справжня мета створення нової організації – військова підготовка молоді. З державного польського бюджету виділялись кошти на будівництво нових спортивних об'єктів, підтримку різних спортивних товариств. За кошти польської держави у Самборі був побудований новий футбольний стадіон з тенісними кортами, який був названий на честь лідера Польщі

Юзефа Пілсудського. Цей футбольний стадіон (але без тенісних кортів) «дожив» до 2020 року. Принагідно зазначимо, що на цьому ж місці, у 2021 році, міською владою з підтримки держави побудований новий стадіон, який названий на честь відомого українського футболіста і тренера Лева Броварського.

В економічно нерозвинутих регіонах (тогочасна Галичина належала саме до них) бюджет спортивного клубу (як і будь якої іншої громадської організації) переважно формувався за рахунок внесків його членів. Великих «спонсорів» не було через відсутність потужної промисловості, а дрібний бізнес дозволити собі зайві витрати не міг. Не дивно, що для більшості галицьких спортклубів фінансові проблеми були хронічним явищем. Аби хоча б трохи покращити ситуацію, розумні голови у Варшаві придумали цікавий хід: реорганізувати існуючі клуби або створити нові «під дахом»... війська. Чого-чого, а польських військових гарнізонів на галицьких землях не бракувало [3].

У 1931 році у місті українці організували Українське спортивне товариство (УСТ) «Дністер» та футбольний клуб «Дністер» з українськими футболістами, якими найбільше опікувалися о. В. Івашко та проф. Т. Біленький. Принагідно зазначимо, що в усіх польських і українських навчальних закладах міста молодь з великим задоволенням грала у футбол.

Після поразки Польщі у війні з Німеччиною і встановленням у Самборі окупаційної радянської влади всі клуби були ліквідовані.

Висновки. Наші дослідження доводять, що перші футбольні клуби Галичини з'явилися у 1903 році у школах Львова.

У футбол на теренах Самбора розпочали грати восени 1906 року гімназисти Самбірської місцевої гімназії.

Футбольний клуб «Корона» (Korona) був найбільшим спортивним клубом у Самборі.

У 1931 році у місті було створено Українське спортивне товариство (УСТ) «Дністер» та футбольний клуб «Дністер».

За часів Польщі на Самбірщині діяли польські клуби «Самборія» (Samboria), «Стшелєц» (Strzelec), «Млот» (Młot), Колейове Пшиспособене Войскове (КПВ) та єврейська «Гасмонєя». Декілька років існував єврейський клуб «Жидовскі Клуб Спортови» ЖКС (ŽKS).

Наші дослідження потребують продовження з метою розкриття витоків розвитку Самбірського футболу під час окупації українських земель СРСР.

Список літератури.

1. Каспаревич В. Львівський футбол: люди, факти. 1939-1991. / В. Каспаревич, О. Паук, Т. Пуньків. – Л.: Світ, 2020. – 464 с.

2. Кругляк О. Витоки футболу на Самбірщині: шлях від Австро-Угорщини ... / О. Кругляк, С. Заріцький, Т. Кругляк // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді:

Матеріали четвертого регіонального наук. – метод. семінару, 18 – 19 грудня 2020 р. – Т : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. – С.89 – 93.

3. Попов Є. Самбір, гол! Літопис Самбірського футболу 1906-2018 рр./ Є. Попов. – Л., 2019. – 318 с.

4. Самбір. Погляд у давнину / І. Губик, С. Кравцов, Р. Могитич. – Л., 2002. – 84 с.

5. Скоцень О. З футболем у світ. Український Пеле або Батяр Леньо з Левандівки / О. Скоцень. – К.: Ярославів Вал, 2012. – 504 с.

6. Kuczera A. Samborszczynna T. I, II. / A. Kuczera. – Sambor, 1935 – 1937.

Кузь Ю.С. <https://orcid.org/0000-0003-3182-6473>

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

**Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В.Гнатюка**

Анотація. У статті розглянута проблема збільшення рухової активності учнів загальноосвітніх шкіл, яка дотепер залишається актуальною. Урочна форма не забезпечує повністю ні необхідного об'єму рухової активності, ні бажаного тренувального ефекту. Дана проблема може бути вирішена завдяки впровадженню новітніх форм та підходів до рухової активності школярів. Одним з таких підходів до виховання особистості дитини, на нашу думку, є впровадження складових олімпійської освіти в освітній процес.

Ключові слова: олімпійська освіта, рухова активність, школярі.

Annotation. The article considers the problem of increasing the physical activity of secondary school students, which still remains relevant. The lesson form does not fully provide the required amount of motor activity or the desired training effect. This problem can be solved through the introduction of new forms and approaches to physical activity of students. One of such approaches to the education of the child's personality, in our opinion, is the introduction of components of Olympic education in the educational process.

Key words: Olympic education, physical activity, schoolchildren.

В умовах сьогодення, у зв'язку з погіршенням стану здоров'я широких верств населення й особливо учнів шкіл, актуалізується потреба підвищення їх рухової активності.

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури показав, що рухова активність є важливою складовою зміцнення здоров'я. Дослідники визначають, що факторами, які сприяють погіршенню здоров'я дітей є навчальне навантаження та надмірне користування